

KONTIOLAHDEN LUKION OPETUSSUUNNITELMA

VOIMASSA 1.8.2016 ALKAEN

Sisällys

1. JOHDANTO	4
2. LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA	5
2.1 LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ.....	5
2.2 LUKIO-OPETUKSEN YLEINEN ARVOPERUSTA	5
2.3 KONTIOLAHDEN LUKION TOIMINTA-AJATUS.....	6
2.4 KONTIOLAHDEN LUKION ARVOMAAILMA.....	6
2.4.1 KONTIOLAHDEN LUKION ARVOPERUSTA, TAVOITTEET JA STRATEGIAT	6
2.4.2 LUKION ARVOPAINOTUKSET	8
3. OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN	10
3.1 OPPIMISKÄSITYS	10
3.2 OPISKELUYMPÄRISTÖ JA TYÖTAVAT (OPPIMISMENETELMÄT ELI STRATEGIAT)	10
3.3 TOIMINTAKULTTUURI.....	12
3.4 OPINTOJEN RAKENNE	13
4. OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN	14
4.1 KODIN JA OPPILAITOKSEN YHTEISTYÖ.....	14
4.2 OPINTO-OHJAUS KONTIOLAHDEN LUKIOSSA.....	15
4.2.1 OPINTO-OHJAUKSEN SISÄLTÖ JA TAVOITTEET.....	15
4.2.2 OHJAUKSEEN LIITTYVÄT TEHTÄVÄT JA TYÖNJAKO	15
4.2.3 OHJAUS NIVELVAIHEESSA	18
4.2.4 OHJAUS OPINTOJEN ALKUVAIHEESSA	19
4.2.5 OHJAUS OPINTOJEN AIKANA	20
4.2.6 OHJAUS OPINTOJEN LOPPUVAIHEESSA.....	20
4.2.7 HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ.....	21
4.2.8 YHTEISTYÖ JATKO-OPINTOPAIKKOJEN, TYÖELÄMÄN JA MUIDEN TAHOJEN KANSSA.....	21
4.3 KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPETUS	22
4.4 SUUNNITELMA KURINPITOKEINOJEN KÄYTTÄMISESTÄ JA NIIHIN LIITTYVISTÄ MENETTELYISTÄ.....	23
5 OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT	26
5.1 OPETUKSEN YLEISET TAVOITTEET	26
5.2 AIHEKOKONAISUUDET.....	27
6 OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI.....	34
6.1 ARVIOINNIN TAVOITTEET	34
6.2 KURSSISUORITUKSEN ARVIOINTI.....	34
6.2.1 NUMEROARVOSANAT JA SUORITUSMERKINNÄT.....	34
6.2.2 ITSENÄISESTI SUORITETTU KURSSI.....	35
6.2.3 SUULLISEN KIELITAIDON KURSSIEN ARVIOINTI.....	35

6.2.4 OPINNOISSA EDISTYMINEN.....	35
6.2.5 OSAAMISEN TUNNUSTAMINEN JA OPINTOJEN HYVÄKSI LUKEMINEN	36
6.3 OPPIAINEEN OPPIMÄÄRÄN ARVIOINTI.....	37
6.4 LUKION OPPIMÄÄRÄN SUORITUS	38
6.5 TODISTUKSET JA NIIHIN MERKITTÄVÄT TIEDOT	39

LIITTEET:

TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA

KRIISISUUNNITELMA

1. JOHDANTO

Lukion uusi opetussuunnitelma 2016 noudattaa sisällöiltään varsin paljon edellisen opetussuunnitelman 2005 henkeä. Lukiokoulutus on nyt kuitenkin aivan uudenaikaisessa tilanteessa verrattuna edellisen opetussuunnitelman laadintavaiheeseen. Edellisellä hallituskaudella lukiokoulutuksen järjestämisluvat olivat katkolla. Lukioiden saama valtionosuuden määrä on laskenut dramaattisesti jo useamman vuoden ajan. Samalla lukioille on säilytetty hyvin nopeassa tahdissa uusia velvoitteita kuten sähköisen oppimisen ja sähköisten ylioppilaskirjoitusten toteuttaminen sekä arvioinnin uudistaminen. Uusien opetussuunnitelmien laadinta-aikataulukin oli varsin epärealistinen – vain kevätlukukauden mittainen!

Kontiolahden lukion on kuitenkin selvinnyt hyvin edellä mainituista ja lähiympäristönkin asettamista haasteista. Lukiomme vetovoimaisuus on ollut 2000-luvulla vahvaa. Opiskelijamäärä on kasvanut jo yli 250 opiskelijan. Lukion oppimistulokset ovat olleet noususuunnassa. Opiskelijakyselyissä lukiomme toiminta ja opiskelijoiden tyytyväisyys opiskelumahdollisuuksiinsa saa jatkuvasti kiitettävät arviot. Lukion yhteisöllisyyttä, opintomatkoja ja yhteisiä tilaisuuksia pidetään oppimisen ja jaksamisen kannalta erittäin tärkeinä. Opetussuunnitelman kantava ajatus nuoren kasvun tukemisesta kohti aikuisuutta on siten toteutunut hyvin. Lukion opettajakunta on tehnyt työnsä oikein.

Uudenlainen käsitys arvioinnista vaatii lukion opettajakunnalta, mutta myös opiskelijoilta syvällistä pohdintaa ja yhteisten näkemysten etsintää. Arvioinnin tulisi yhä vahvemmin kohdistua myös itse oppimisprosessin, oppimisen ja tiedonhallintataitojen arviointiin. Opiskelijalla tulisi olla mahdollisuus todistaa osaamistaan ja oppimistaan erilaisilla tavoin – ei yksin enää perinteisellä kirjallisella kokeella. Uusia osaamisen ja arvioinnin toteutustapoja voivat olla muun muassa itsenäiset sähköiset kokeet, portfoliot, ryhmäkeskustelut, suulliset arvioinnit, aktiivinen toiminta, osaamisenäytöt jne. Arvioinnin tulisi vahvasti tukea myös vaadittavia työelämä- ja kansalaisuustaitoja.

Uuden opetussuunnitelman 2016 vahvana punaisena lankana laadullisen ja nykyaikaisen opetuksen rinnalla kulkee nuoren kasvun tukeminen. Se tarkoittaa vahvaa panostusta opiskelijahuoltoon ja erilaisiin tukitoimiin kuten laadukkaaseen tuki- ja erityisopetukseen. Nuoren kasvun tukeminen tarkoittaa lukiossamme myös yhä vahvempaa panostusta yhteisöllisyyden tukemiseen. Lukiossa on oltava mahdollisuus opintomatkoihin, yhteisöllisten tapahtumien ja juhlien järjestämiseen ja kansainvälisten kontaktien luomiseen. Usein juuri näiden edellä mainittujen tapahtumien kautta nuori osaa erottaa erotta juhlan ja arjen, työn ja levon. Samalla yhteisöllisyys lisää motivaatiota ja tukea opintoihin sekä avaa tietä yhteisölliseen oppimiseen. Emme opiskele vain koulua ja tietoa varten – opiskelemme ja opimme myös elämää varten.

”Non scholae sed vitae discimus!”

Ilpo Saarelainen, rehtori

2. LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA

2.1 LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ

Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja menestyksekkäästi. Lukioaikana opiskelija kartuttaa olennaista ihmistä, kulttuureja, luontoa ja yhteiskuntaa koskevaa tietoa ja osaamista. Lukio-opetus harjaannuttaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.

Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukio-koulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia työelämään ja työhön.

Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä. Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan ja elinikäiseen oppimiseen.

2.2 LUKIO-OPETUKSEN YLEINEN ARVOPERUSTA

Lukion opetussuunnitelman arvoperusta rakentuu suomalaiselle sivistysperinteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harjinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsimällä. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, inhimillisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.

Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävästä toimintatavoista. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin, kuten Lapsen oikeuksien sopimukseen.

Lukio-opetus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia ja demokratiaa. Lukio-opetus on opiskelijoita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton, eikä

sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.

Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävästä elämäntavasta ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kehitystavoitteiden suunnassa.

Kontiolahden lukio on yhteisö, jossa monista kieli-, katsomus- ja uskontotaustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä harjaantua yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Opetussuunnitelmassa arvoperustaa konkretisoidaan Kontiolahden lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoimisessa. Lukion arvoperustaa syventävät näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut aihekokonaisuudet, jotka ovat arvokannanottoja ajankohtaisiin kasvatukseen ja koulutushaasteisiin.

2.3 KONTIOLAHDEN LUKION TOIMINTA-AJATUS

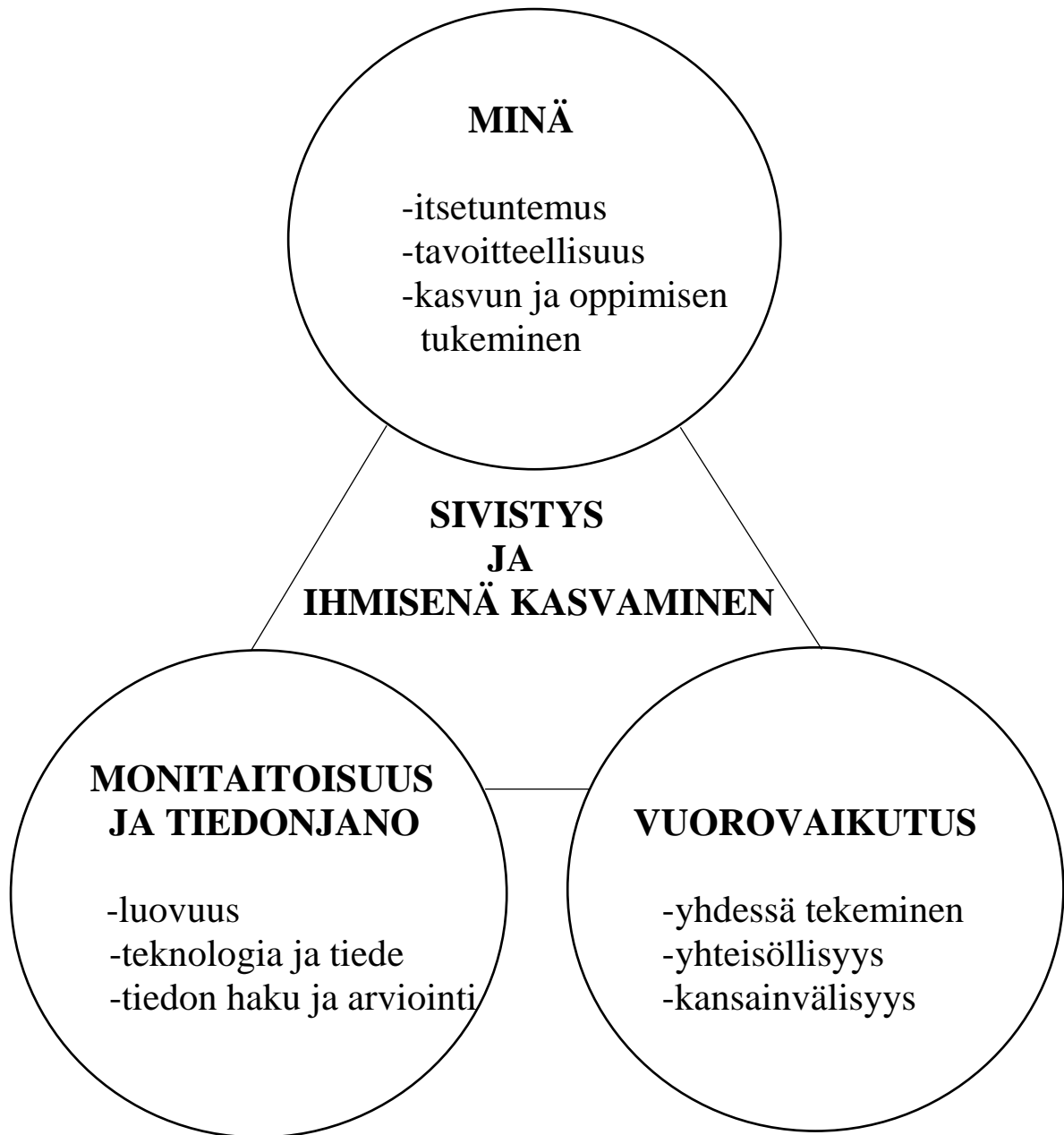
”Kontiolahden lukiossa edistämme ajattelun ja itsetuntemuksen kehittymistä, kriittistä tiedonkäsitystä sekä näistä nousevaa ihmisenä kasvamista. Toimimme lukiossamme siten, että arvostamme ja edistämme yhteisössämme hyviä tapoja, yhteisöllisyyttä ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Työskentelemme tavoitteellisesti ja vastuullisesti korostaen yhteistyötaitojen ja sisäisen yrittäjyyden kehittymistä.”

2.4 KONTIOLAHDEN LUKION ARVOMAAILMA

2.4.1 KONTIOLAHDEN LUKION ARVOPERUSTA, TAVOITTEET JA STRATEGIAT

Lukiomme arvoperustaa, tavoitteita ja strategiaa kuvataan graafisesti seuraavassa kuviossa.

Kaavio 1: Kontiolahden lukion arvot, tavoitteet ja strategiat

Arvoperusta rakentuu kolmen keskeisen kokonaisuuden eli **minän, monitaitoisuuden ja tiedonjonon sekä vuorovaikutuksen pohjalle**. Arvoperusta on kiteytynyt opiskelijoiden, opettajien ja kodin yhteistyön tuloksena. Näillä käsitteillä tarkoitamme seuraavaa:

Minä

Lukio-opiskelun keskeinen tavoite on opiskelijan minän kasvu ja tämän kasvun tukeminen. Ymmärrämme opiskelijan oman oppimisensa, osaamisensa ja maailmankuvansa rakentajaksi. Ohjaamme opiskelijaa asettamaan itselleen omien kykyjensä ja opiskeluympäristön resurssien perusteella sellaiset tieto-, taito- ja kehitystavoitteet, joihin hän haluaa pyrkiä.

Tavoitteellinen ja monipuolinen oppiminen ja työskentely sekä kannustava vuorovaikutus lisäävät nuoren itsetuntoa ja itseluottamusta. Yhdessä tekemällä kouluyhteisössä ja yhteistyössä ympäröivän yhteiskunnan kanssa koulunsa päättävä nuori löytää elämänsä koulutukselliset ja ammatilliset tavoitteet. Nuori saa lukiossa riittävät tiedot ja taidot jatkaa opintojaan valitsemallaan alalla ja koulutusasteella. Näin nuori kasvaa aikuisen vastuuseen omista teoistaan ja valinnoistaan

Monitaitoisuus ja tiedonjano

Tiedonjano on luontainen halu ja tarve oppia ja omaksua uusia asioita ja taitoja. Lukiossa pyrimme kehittämään tätä kykyä siten, että opiskelija pystyy arviomaan eri lähteistä saamaansa informaatiota ja jalostamaan sen mielessään merkitykselliseksi tiedoksi. Tietoa haetaan ja sitä arvioidaan sekä tuotetaan yhä enemmän myös modernien sähköisten oppimisympäristöjen ja tietoverkkojen välityksellä. Tällainen teknologian ja eri tieteiden kautta saadun tiedon prosessointi auttaa tiedon laajempaa ymmärrystä ja helpottaa puolestaan uusien asioiden omaksumista. Oppimisprosessissa yhdistelemme aineiden välisiä kokonaisuuksia, ja pyrimme opiskelemaan sirpaletiedon sijasta isompia kokonaisuuksia.

Vuorovaikutus

Opettajina ja opiskelijoina ymmärrämme, että erilaisten yhteistyötaitojen oppiminen on välttämätöntä. Oman oppimisemme lisäksi kannustamme ja tuemme opiskelijatovereitamme oppimisesta. Olemme kiinnostuneita löytämään omat vahvuutemme ja turvaudumme toisiimme opiskelujen edetessä. Yhteistyön myötä näemme, että jokaisen työpanos on opintojen kannalta yhtä arvokas. Ongelmatapauksissa ratkaisuvaihtoehdot käsittelemme yhdessä.

Opiskelun lisäksi koulun toimintaan kuuluvat olennaisena osana mm. juhlat, teemapäivät, projektit ja vierailut. Näihin tapahtumiin osallistumme yhdessä, sekä tekijöinä että yleisönä, niin, että kaikki saavat olla mukana ja tuoda esille oman erityisosaamisensa. Arvostamme lukiomme yhteisöllisyyttä kaikessa toiminnassamme.

Koulu on moniammatillinen yhteisö, ja kaikkien kouluyhteisön jäsenten on toimittava yhdessä ja oltava tietoisia toistensa tekemisistä, jotta saamme aikaan todellista yhteistyötä. Tiedotuksella on tässä ensiarvoisen tärkeä merkitys.

2.4.2 LUKION ARVOPAINOTUKSET

Kontiolahden lukion erityiset arvopainotukset

- KANSAINVÄLISYYS
- LUOVUUS
- YHTEISÖLLISYYS
- OPISKELIJAN YKSILÖLLINEN TUKEMINEN
- TEKNOLOGIA JA MODERNIT OPPIMIS- JA TOIMINTAYMPÄRISTÖT

Lukion arvopainotukset muodostavat pohjan lukiotyöskentelyn tavoitteille. Nämä käsitteet kuvaavat lukiomme toiminnan tavoitteita, mutta muodostavat samalla myös tärkeän sisällön toimintakulttuurillemme. Siten tavoitteenamme on, ei vain opettaa, vaan myös herättää, vahvistaa ja tukea nuorten kulttuurisuutta, luovuutta ja yhteisöllisyyttä. Lukion tulee näin ollen myös omassa toiminnassaan olla kulttuurinen, luova ja yhteisöllinen. Siten edistämme yleisiä sivistysihanteita.

Sivistykseen liittyy olennaisesti myös kulttuurin käsite. Sivistys ja kulttuuri edellyttävät toinen toisensa olemassaoloa. Sivistys ja kulttuurisuus laajasti käsitettynä muodostavat pohjan myös käsityksellemme luovuudesta ja opiskelijan persoonan kasvun tukemisesta. Tämän linjauksen mukaisesti ajattelemme lukiomme arvoperustasta seuraavaa.

"Tiedon kasvava merkitys tuotannon tekijänä ja tietoyhteiskunnan rakentaminen synnyttävät painetta irrottaa tieto sivistyksestä ja yksilön henkisestä kasvusta. Koulussa on vaarana rajata sivistys vain tiedoksi tai tiedolliseksi valistukseksi. Tällöin nuoren kokonaispersoonallisuuden kehittämiseen ei kiinnitetä riittävästi huomiota.

Koulun kasvatustavoitteena on kasvattaa tasapainoisen ja ehyen persoonan omaavia nuoria, jotka ymmärtävät vastuunsa ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksessa ja jotka huolehtivat kansallisen kulttuurin edistämisestä ja kansallisista sekä paikallisista arvoista. Näitä ovat mm. humanistinen ja kristillinen perinne, kodin arvostus, työn kunnioittaminen sekä suvaitsevaisuus ja kansainvälisyys. Nämä arvolähtökohdat ovat kestäviä edelleen uudelle vuosituhanneelle siirryttäessä. Koulutuksen tärkeä tarkoitus on opettaa ihmistä olemaan hyvä lähimmäinen toinen toisilleen tämän perinnön pohjalta.

Kasvatuksen tulee perustua käsitykseen ihmisestä kokonaisuutena, jossa ihmisen eri puolet ovat keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Tämä edellyttää, että koulussa eettisesti ja moraalisesti kestävät arvot ovat kunniaa ja yhteiskuntatieteellinen ja luonnontieteellinen sivistys on tasapainoisessa suhteessa näihin arvoihin. Sivistyksen pohjana on käsitys ihmisestä, joka järkensä ja omatuntonsa perusteella tekee persoonallisia ratkaisuja ja valintoja. Hän on kriittinen, vahvan moraalisen identiteetin omaava kansalainen, jolla on järjen lisäksi myös tahto hyvään ja halu parantaa sekä itseään että yhteiskuntaa. Koulutuksen tehtävä on kasvattaa ihmiselle sellainen itsetunto, että hänellä on myös kyky asettaa itselleen rajoja. Kasvatuksenkin tulee lähteä siitä, että ihminen ei tavoittele ainoastaan tasapainoa vaan aikaansaamisen ja luomisen tuomaa jännitettä. Elämä pohjimiltaan ei ole ennakoitavissa, eikä ihmisellä ole mahdollisuutta sitä kaikilta osin hallita. Tällaiseen elämään kasvatuksen on annettava valmiuksia."

Koulutus on yksi parhaiten syrjäytymistä ehkäisevä tekijä. Laaja-alainen ja tasokas lukiokoulutus antaa hyvän pohjan myös jatko-opintoihin sekä elinikäiseen oppimiseen.

Lukiossamme toimimme siten, että teemme opettajina ja koulutuksen järjestäjänä parhaamme mahdollistaaksemme nuoren kohdalla onnistuneet lukio-opinnot. Tämä tarkoittaa mm. sellaisten rakenteellisten seikkojen huomioimista (sopivat opetusryhmäkoot, eriyttäminen, tuki- ja erityisopetus), joilla tuetaan ja motivoidaan erilaisilla perustiedoilla ja -taidoilla lukioon tulleita nuoria. Lukio-opiskelijan opintojen ja persoonan kasvun tukeminen tarkoittaa myös oppilashuollon tehokasta verkostoitumista sekä opettajien jatkuvaa kouluttautumista oppimisvaikeuksien tunnistamiseen, opetusmenetelmien kehittämiseen.

3. OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 OPPIMISKÄSITYS

Lukiomme oppimiskäsitys pohjautuu nykyaikaiseen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta, jossa hän vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajan ja ympäristön kanssa ja aiempien tietorakenteidensa pohjalta käsittelee ja tulkitsee vastaanottamaansa informaatiota.

Opetussuunnitelma perustuu oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta, tavoitteellisesta ja itseohjautuvasta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä informaatiota, rakentaa uutta tietoa ja syventää siten osaamistaan aikaisempien kokemustensa ja tietojensa pohjalta. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Lukio-opinnoissa opiskelijoita ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Oppimisprosesseistaan tietoiset opiskelijat osaavat arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan. Näin kehittyvät myös elinikäisen oppimisen edellyttämät taidot. Opintoihin liittyvät onnistumiset ja muut myönteiset kokemukset edistävät oppimista ja innostavat osaamisen kehittämiseen.

Oppimiseen vaikuttavia tekijöitä ovat siten mm.

- aineen perustietojen hallinta (peruskoulu)
- oppimismenetelmien tiedostaminen ja hallitseminen
- laaja-alainen käsitys tiedosta (media, kirjallisuus, empiirinen havainnointi, opetus)
- opiskelumotivaatio ja tavoitetietoisuus (mihin opiskelija tarvitsee oppimistaan)

3.2 OPISKELUYMPÄRISTÖ JA TYÖTAVAT (OPPIMISMENETELMÄT ELI STRATEGIAT)

Opiskelijan omaa aktiivista tiedonrakentamisprosessia korostavasta oppimiskäsityksestä seuraa, että lukion on luotava sellaisia opiskeluympäristöjä, joissa opiskelijat voivat asettaa omia tavoitteitaan ja oppia työskentelemään itsenäisesti ja yhteistoiminnallisesti erilaisissa ryhmissä ja verkostoissa.

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen ja -menetelmien valinnan ja kehittämisen perustana ovat myös opiskelijoiden edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet.

Koska oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa aiemmin hankittuun osaamiseen, käytetään lukiossa monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä. Menetelmien valinnassa otetaan huo-

mioon eri oppiaineissa edellytetty käsitteellinen ja menetelmällinen osaaminen. Tutkimiseen, ko-
keilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista
ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua. Menetelmällisillä ratkaisuilla voidaan rakentaa kokonai-
suuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista.

Lukion opetus- ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijoiden aktiivista työsken-
telyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijoita ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioi-
maan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Heitä ohja-
taan myös käyttämään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Lisäksi opiskelumenetelmien
valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja
käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijoille tarjotaan
mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä heidän kokemuk-
siinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijoita rohkaistaan ratko-
maan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä
ja etsimään vastauksia.

Lukiossa opiskelijat toimivat turvallisissa ja terveellisissä opiskeluympäristöissä. Tavoitteena on,
että opiskeluympäristöt ovat monipuolisia ja että ne rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia
ja edistävät opiskelumotivaatiota. Opiskeluympäristöjen kehittämisellä tuetaan vuorovaikutusta ja
yhdessä oppimista itsenäisen työskentelyn ohella. Opiskeluympäristöjä koskevissa ratkaisuissa
otetaan huomioon, että oppimista tapahtuu mitä moninaisimmissa tilanteissa ja paikoissa. Raken-
nettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perus-
tuva opiskelu on mahdollista. Opiskeluympäristöjä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös
tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitos-
ten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, taide- ja kulttuurilaitosten, työelämän ja yritysten
sekä muiden tahojen tarjoamia opiskeluympäristöjä hyödynnetään monin tavoin.

Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työväli-
neitä eri muodossa esitetyn informaation hankintaan ja arviointiin sekä uuden tiedon tuottami-
seen ja jakamiseen. Opiskelijat vastaavat itse henkilökohtaiseen opiskelukäyttöön tarkoitettujen
työvälineiden, laitteiden ja materiaalien hankinnasta, ellei koulutuksen järjestäjä niitä tarjoa.

Opiskelijoiden yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja verkko-opiskelutaitojen
kehittymistä tuetaan tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös etäopiske-
luna. Etäopiskeluna suoritettu kurssi koostuu opettajan ohjaamasta itsenäisestä opiskelusta, ja
siinä käytetään monipuolisesti tietoverkkoja sekä muuta tieto- ja viestintäteknologiaa. Etäopiske-
lussa pyritään käyttämään myös yhteisöllisiä työtapoja. Lukiokurssi voidaan järjestää myös moni-
muoto-opetuksena, jolloin verkossa tapahtuvan etäopetuksen ja -opiskelun lisäksi kurssi sisältää
myös lähiopetusta ja -ohjausta.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomion opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja
opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

Lukiomme toiminnassa korostamme hyvän fyysisen ja henkisen oppimisympäristön merkitystä op-
pimiselle. Huolehdimme siitä, että fyysinen oppimisympäristö (opiskelu- ja oleskelutilat, laitteet)
ovat hyvin hoidetut, turvalliset, viihtyisät ja oppimista edistävät. Hyvä henkinen oppimisympäristö

tarkoittaa kohdallamme sitä, että niin opiskelijat, opettajat kuin muu henkilökuntakin kokee lukion ilmapiirin:

- turvallisena
- vuorovaikutteisena
- luottamuksellisena
- kannustavana
- rohkaisevana
- innostavana.

Opiskelumenetelmät eli strategiat (miten opimme ja opetamme) ovat kiinteästi yhteydessä oppimisen tavoitteisiin (mitä opimme). Lukio-opetuksessa annamme opiskelijoille tilaisuuksia kokeilla ja löytää omalle oppimistyylilleen sopivia työskentelymuotoja. Opettajan tehtävänä on ohjata opiskelijaa tiedostamaan, arvioimaan ja tarvittaessa korjaamaan omaa työskentelytapaansa. Opetuksessa kiinnitetään huomiota siihen, että opiskelijoiden kyky opiskella itsenäisesti vaihtelee ja että he tarvitsevat eri tavoin opettajaa opiskelunsa ohjaajana. Tarvittaessa annetaan pienryhmä- tai yksittäisohjausta ja tukea oppimiseen. Opetuksessa korostetaan myös opetus- ja opiskelumuu- tojen monipuolisuutta.

3.3 TOIMINTAKULTTUURI

Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma kou- lutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tie- dostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.

Opetussuunnitelman perusteet korostavat toimintakulttuuria, joka edistää kestävästä hyvinvointia ja osallisuutta sekä on avoin monimuotoiselle vuorovaikutukselle ja maailmassa tapahtuville muu- toksille. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä lukion koko henkilöstön, opiskelijoiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan opetussuunnitelmassa.

Opetussuunnitelman perusteiden lähtökohtana ovat seuraavat toimintakulttuurin kehittämistä oh- jaavat teemat.

Oppiva yhteisö

Oppilaitos on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Sen rakentuminen edellyttää dialogisuutta ja pedagogista johtajuutta. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Jaksojen temaatti- nen toteutus voi luoda edellytyksiä opetuksen eheyttämiseksi. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijoiden omaa toimijuutta, kehitystä ja oppimista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja elinikäiselle oppimiselle. Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyt- tää yhteistyötä kotien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden sekä työ- ja yritys-elämän kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten

opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijoita ohjataan toimimaan myös verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijoiden kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Koulutuksen järjestäjä edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta ja luo heille monipuolisia mahdollisuuksia osallistua oppilaitoksen päätöksentekoon ja toimintatapojen kehittämiseen. Heitä rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Opiskelijoita kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan kautta. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisten toimintatapojen ja ryhmäohjauksen merkitys korostuvat lukio-opintojen aloitusvaiheessa.

Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

Oppivassa yhteisössä edistetään kestävää elämäntapaa ja hyvän tulevaisuuden edellytyksiä. Opiskelijoita rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestäväen tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijoilla on mahdollisuus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea ottaen huomioon heidän moninaisuutensa ja erityistarpeensa. Toiminnassa edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia eikä syrjintää hyväksytään vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan. Opiskelijoita kannustetaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista edistävään sekä liikunnalliseen elämäntapaan. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielistä, äidinkielten, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa kielen opettaja.

3.4 OPINTOJEN RAKENNE

Nuorille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia. Lukio-opinnot muodostuvat pakollisista, syventävistä ja soveltavista kursseista. Syventävät kurssit ovat

opiskelijalle valinnaisia, pääasiassa oppiaineen pakollisiin kursseihin välittömästi liittyviä jatkokursseja. Valtakunnallisiin syventäviin kursseihin on Opetushallitus laatinut opetussuunnitelman perusteet. Näitä kursseja opiskelijan on valittava opinto-ohjelmaansa vähintään kymmenen. Valtakunnallisten syventävien kurssien lisäksi lukiossa on paikallisia syventäviä kursseja.

Soveltavat kurssit ovat menetelmäkursseja, saman tai muun koulutuksen järjestäjän tarjoamia ammatillisia opintoja, aineksia eri oppiaineista sisältäviä eheyttäviä kursseja tai muita lukion tehtävään soveltuvia opintoja. Soveltaviin kursseihin kuuluu valtakunnallisia ja paikallisia kursseja.

4. OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN

4.1 KODIN JA OPPILAITOKSEN YHTEISTYÖ

Nuorten lukiokoulutuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa (lukiolaki 629/1998, 2 §). Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Sen tarkoituksena on edistää myös opiskelijoiden, huoltajien ja kotien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiota koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan osallistumaan toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa ja niistä annetaan tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, opiskeluhuollosta sekä oppimisen ja opiskelun tuesta. Kontiolahden lukiossa yhteistyötä kodin kanssa tehdään seuraavilla tavoilla:

- Vanhempainillat luokka-asteittain vähintään kerran lukuvuodessa
- Opettajien ja opiskeluhuollon toimijoiden arjen yhteistyö kodin kanssa: puhelut, Wilma; viestit, tiedotteet, poissaolojen seuranta, tuen antaminen, jne.
- Yksilökohtainen monialainen asiantuntijaryhmän kokous
- Opiskelijoiden ja wilman kautta lähetettävät kirjalliset tiedotteet
- Koulun nettisivut
- jaksotodistukset ja etenemisen seurantalomakkeet
- Huoltajakyselyt

Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Yhteistyössä otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen yhteistyössä vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja huolenpidossa mahdollista tukea tarvitsevasta opiskelijasta.

4.2 OPINTO-OHJAUS KONTIOLAHDEN LUKIOSSA

4.2.1 OPINTO-OHJAUKSEN SISÄLTÖ JA TAVOITTEET

Ohjaustoiminta muodostaa lukion toiminnassa kokonaisuuden, joka

- tukee opiskelijoiden hyvinvointia, kasvua ja kehitystä sekä opintojen etenemistä
- tarjoaa aineksia opiskelunvalmiuksien, itsetuntemuksen ja -ohjautuvuuden lisääntymiseen
- kehittää ura- ja elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja
- edistää sosiaalista kypsymistä, koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä
- ehkäisee syrjäytymistä

Opinto-ohjaus muodostaa jatkumon, jonka keskeisenä tavoitteena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa valinta- ja päätöksentekotilanteessa sekä ohjata ja tukea häntä opiskelussa ja elämäntilanteisiin liittyvissä kysymyksissä. Ohjauksen avulla opiskelijan opiskelutaidot ja kyky tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa kehittyvät. Opiskelija oppii muodostamaan käsityksen siitä, miten hänen tekemänsä valinnat ja päätökset vaikuttavat ura- ja elämänsuunnitteluun sekä tulevaisuuden suunnitelmiin yleensä. Ohjausta annetaan suurryhmässä, pienryhmässä sekä henkilökohtaisena ohjauksena.

Opinto-ohjauksen tavoitteisiin kuuluu, että Kontiolahden lukion opiskelijapaikat täyttyvät lukio-opinnoista kiinnostuneilla opiskelijoilla ja että opiskelijat suorittavat ylioppilastutkinnon pääsääntöisesti kolmessa vuodessa.

Opinto-ohjauksen eettiset toimintaperiaatteet (Sopo ry) ohjaavat myös Kontiolahden lukiossa toteutettavaa opinto-ohjausta ja määrittävät sen laadukkuutta: itsemääräämisoikeus, luottamuksellisuus, totuudellisuus, riippumattomuus, ammattitaidon kehittäminen, hyväksyminen, aitous, vastuullisuus, yhteistyö koulun sisällä ja ulkopuolella eri toimijoiden kanssa ja omasta hyvinvoinnista huolehtiminen.

4.2.2 OHJAUKSEEN LIITTYVÄT TEHTÄVÄT JA TYÖNJAKO

Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä, johon osallistuu koko opetushenkilöstö. Jokaisella opiskelijalla on opintojen aikana oikeus saada henkilökohtaista ja muuta ohjausta opintojensa ja valintojensa tueksi. Ohjaukseen osallistuvat rehtori, opinto-ohjaaja, ryhmänohjaaja, opettajat, erityisopettaja, toimistosihiteeri, tuutoropiskelijat ja muu henkilöstö. Opinto-ohjauksen koordinoimisesta vastaa opinto-ohjaaja. Kasvatuksellinen ohjaus ja neuvonta kuuluvat kaikille henkilökuntaan kuuluville. Lisäksi yhteistyö opiskelijoiden huoltajien kanssa on tärkeä painopistealue lukiokoulutuksessa ja se näkyy myös opinto-ohjauksessa.

Opiskelija

- on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija
- laatii henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, johon kirjataan suoritusaika ja sisältö
- pohtii valintojaan siten, että arvioi itseään opiskelijana, opiskeluvälmiuksiaan, voimavarojaan ja motivaatiotaan
- seuraa oman opiskelusuunnitelmansa toteutumista
- pohtii valintojaan suhteessa jatkokoulutussuunnitelmiinsa suunnitellessaan opintojensa sisältöä ja ylioppilaskirjoituksia
- laatii itselleen henkilökohtaisen ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman
- päivittää suunnitelmiaan oppilaitoksen ohjaushenkilöstön tuella

Rehtori

- vastaa ohjausresurssien riittävydestä ja laadukkaan ohjauksen toimintaedellytyksistä
- luo ohjaukselle sellaiset toimintamahdollisuudet, että erilaisten ohjausmenetelmien ja työnjakojen toteuttaminen onnistuu
- tukee omalla toiminnallaan opinto-ohjaajan ja opettajien keskinäistä yhteistyötä ja ohjaustoiminnan suunnittelua koko oppilaitoksen yhteisenä tehtävänä.
- tiedottaa opiskelijoille ja huoltajille säännöistä ja määräyksistä, jotka ohjaavat lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamista
- tekee päätökset opiskelijan opiskelun suorittamisesta osittain toisin
- osallistuu opiskelijahuoltotyöhön

Opinto-ohjaaja

- vastaa opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta yhdessä rehtorin ja ryhmäohjaajien kanssa
- antaa opiskelijoille luokkamuotoisen ohjauksen lisäksi riittävästi henkilökohtaista ja pienryhmäohjausta
- vastaa opiskelijoiden jatkokoulutus- ja ammattisuunnitelmiin liittyvästä ohjauksesta
- ratkoo opinnoissa esiintyviä pulmia yhdessä opiskelijan kanssa ja ohjaa opiskelijaa tarvittaessa muiden palvelujen piiriin
- huolehtii siitä, että opiskelijat oppivat käyttämään tarjolla olevia tietolähteitä ja yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita
- huolehtii yhteydenpidosta toisiin kouluihin, työelämään ja yrityksiin
- osallistuu opiskelijahuoltotyöhön
- on mukana vanhempainiltojen järjestelyissä

Ryhmäohjaaja

- vastaa oman ryhmänsä ohjauksesta
- tutustuttaa oman ryhmänsä opiskelijat toisiinsa sekä koulun käytänteisiin
- vastaa ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemisen seurannasta, mitä varten hänelle varataan mahdollisuus henkilökohtaiseen ja pienryhmäohjaukseen koko ryhmän ohjaustuokioiden lisäksi

- puuttuu ajoissa
  - opiskelijoiden lisääntyneisiin poissaoloihin
  - käyttäytymisessä tapahtuneisiin muutoksiin
  - opintomenestyksessä tapahtuviin muutoksiin ja opiskeluvaikeuksiin
- pitää yhteyttä huoltajiin
- osallistuu vanhempainillan järjestelyihin
- osallistuu tarvittaessa opiskelijahuoltotyöhön

Aineenopettaja

- vastaa oman oppiaineensa opiskelun ohjauksesta sekä kursseilla että ylioppilastutkintoon valmistautumisessa.
- auttaa opiskelijaa kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan
- tukee opiskelijoiden jatko-opintovalmiutta ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta
- puuttuu ajoissa
  - opiskelijoiden lisääntyneisiin poissaoloihin
  - käyttäytymisessä tapahtuneisiin muutoksiin
  - opintomenestyksessä tapahtuneisiin muutoksiin ja
  - opiskeluvaikeuksiin
- ilmoittaa poikkeavista havainnoistaan opiskeluhuoltoryhmälle sekä ryhmänohjaajalle
- huomioi opetuksessa ja arvioinnissa erilaiset oppijat ja tarvittaessa konsultoi toimenpiteistä erityisopettajaa
- käyttää hyödyksi opetuksessaan oman oppiaineensa työelämäyhteyksiä ja jatkokoulutusmahdollisuuksia

Erityisopettaja

- auttaa opiskelijaa löytämään yksilöllisiä opiskelutekniikoita ja oppimistapoja
- työskentelee yhdessä opiskelijan ja aineenopettajien kanssa tavoitteena edistää opiskelijan oppimista
- osallistuu tarvittaessa opiskeluhuoltotyöhön

Koulusihteeri

- ottaa vastaan ja kirjaa uudet opiskelijat oppilaitoksen hallintojärjestelmään (Primus)
- opiskelijarekisterin ylläpito (Primus)
- opintotukeen ja koulumatkatukeen liittyvä työ
- yo-tutkintoon liittyvät asiat, mm. ilmoittautumistietojen vastaanottaminen ja ylläpito
- uusintakokeisiin ilmoittautumiset

Kuraattori

- osallistuu opiskelijahuoltotyöhön

Psykologi

- osallistuu opiskelijahuoltotyöhön

Terveydenhoitaja

- ohjaa kohti terveellisiä elämäntapoja ja tukee terveydellisiä haasteita kokevia opiskelijoita
- ohjaa tarvittaessa opiskeluhuollon muiden toimijoiden tai ulkopuolisten asiantuntijoiden palvelujen piiriin
- osallistuu opiskelijahuoltotyöhön

4.2.3 OHJAUS NIVELVAIHEESSA

Peruskoulusta lukioon

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Ohjauksen tavoitteena ennen opintojen alkua on tiedottaa hakijoita lukio-opinnoista ja ohjata heitä pohtimaan ja suunnittelemaan tulevia lukio-opintojaan. Erityisesti heitä ohjataan pohtimaan omia valintojaan opiskelumuksiensa, voimavarojensa ja motivaationsa suhteen.

Kontiolahden lukio tarjoaa tietoa perusopetuksen oppilaille järjestämällä avoimet ovet -tapahtuman, jossa sekä oppilaiden että huoltajien on mahdollisuus tutustua lukion toimintaan ja ainevalintoihin sekä tavata opettajia ja muuta henkilökuntaa. Lukio-opinnoista kerrotaan myös päättöluokkalaisten vanhempainilloissa. Oppilaille järjestetään Kontiolahden lukioon tutustumisvierailuja, joiden lisäksi lukion tutorit vierailevat päättöluokkalaisten tunneilla kertomassa lukiossa opiskelusta. Myös Kontiolahden lukion www-sivut sekä lukion esite tarjoavat tietoa lukio-opinnoista ja ainevalinnoista.

Keväisin tehdään aloittavien lukio-opiskelijoiden kanssa ainevalintoja lukioon, jolloin opinto-ohjaaja kertoo vielä tarkemmin yksittäisten kurssien sisällöistä ja ainevalintojen merkityksestä opintoihin ja lukion jälkeiseen elämään.

Lukion ensimmäisen jakson aikana Kontiolahden lukion toimintaa ja käytäntöjä avataan uusille opiskelijoille. Ensimmäisellä viikolla lukio-opiskelija tutustuu omaan opiskelijaryhmäänsä, ryhmän-ohjaajaansa ja koulun henkilökuntaan. Lukion ohjaussuunnitelma esitellään jokaiselle aloittavalle lukio-opiskelijalle opinto-ohjauksen tunnilla. Ryhmänohjaus muodostaa lukion aloittavalle opiskelijalle turvallisen siirtymän uuteen oppilaitokseen ja sen uusiin käytänteisiin.

Peruskoulun ja lukion välisen nivelvaiheen ohjaamiseen kuuluu olennaisena osana perusopetuksen sekä toisen asteen oppilaitosten kanssa yhteistyössä järjestettävät nivelpalaverit. Nivelpalaverien tarkoituksena on tukea opiskelijan opintojen alkamista sekä tarkoituksenmukaisen ohjauksen varmistaminen.

Lukiosta jatko-opintoihin

Lukio-opintojen aikana opiskelija tutustuu eri oppilaitoksiin OPO2-kurssin aikana, jolloin jokainen opiskelija vierailee sekä ammattikorkeakoulun että yliopiston tutustumispäivissä. Lisäksi Kontiolahden lukiolla käy paljon eri oppilaitosten edustajia opiskelijoineen kertomassa toiminnastaan. Kontiolahden lukiolla järjestetään vuosittain teemapäivä, jolloin vierailijoiksi kutsutaan lukion entisiä opiskelijoita ja eri oppilaitosten sekä myös työelämän edustajia. Lukio-opintojen loppuvaiheessa opiskelija työstää henkilökohtaisen jatko-opintosuunnitelmaa, mikä kuuluu pakollisten opo-kurssien ohjelmaan. Näillä käytännönläheisillä toimintatavoilla varmistetaan se, että jokainen opiskelija saisi mahdollisimman toimivat lähtökohdat omalle opiskelupolulle.

Lukion keskeyttäminen ja siirtyminen ammatilliseen tai muuhun toisen asteen oppilaitokseen

Opiskelijan on mahdollista hakeutua uudelleen jatko-opintoihin, mikäli lukio-opinnot osoittautuvat vääräksi valinnaksi. Jatko-opintoihin hakeudutaan pääsääntöisesti keväällä toteutettavan yhteisvalinnan kautta. Täysi-ikäisten kohdalla on mahdollista hyödyntää myös aikuisopiskelijoille tarjottuja opintopolkua. Opinto-ohjaaja neuvoo nuorta yhteishaun tekemisessä yhteistyössä huoltajan kanssa. Ilman jatko-opintosuunnitelmaa lukion keskeyttäneet nuoret ilmoitetaan etsivään nuorisotyöhön.

4.2.4 OHJAUS OPINTOJEN ALKUVAIHEESSA

Ohjauksen tavoitteena opintojen alkuvaiheessa on, että opiskelija tuntee lukiotutkinnon rakenteen, opintojensa tavoitteet, suoritustavat ja ajoitukset. Lukio-opintojaan aloittavat opiskelijat perehdytetään lukion käytänteisiin ja opiskelutapoihin sekä ohjataan käyttämään lukion tarjoamia neuvonta-, ohjaus- ja tukipalveluita.

Lukio-opintojensa alussa opiskelijat tarkistavat ainevalintansa ja tekevät oman opiskelusuunnitelmansa. Opiskelijat pohtivat valintojaan siten, että he arvioivat itseään opiskelijana, opiskeluvalmiuksiaan, voimavarojaan ja motivaatiotaan. Opiskelusuunnitelman toteutumista seurataan koko lukioajan ja kiinnitetään huomiota opiskelutapoihin ja -taitoihin. Opiskelijaa ohjataan kehittämään omia oppimis- ja opiskelutaitojaan sekä arvioimaan menestystään ja työskentelytapojaan lukiossa. Lukio-opintojen alkuvaiheessa opiskelijalle kerrotaan jatko-opintovaihtoehtoista ja ylioppilaskirjotuksista keskeisimmät asiat, jotta hän voi heti lukio-opintojensa alkuvaiheessa ottaa eri vaihtoehdot huomioon laatiessaan omaa opiskelusuunnitelmaansa.

Opiskelijaa rohkaistaan ja kannustetaan osallistumaan lukion omiin ja lähiympäristön toimintoihin, joiden kautta hän voi vaikuttaa omaan ja muiden hyvinvointiin ja kehittää ympäristöään. Oman osallistumisensa kautta opiskelija lisää itsetuntemustaan, vahvistaa itsetuntoaan ja luo omaa identiteettiään sekä kehittyy vastuulliseksi ja yhteisölliseksi toimijaksi. Huoltajia opastetaan myös wilman käyttöön pääasiallisena viestintämuotona.

4.2.5 OHJAUS OPINTOJEN AIKANA

Opintojen aikaisen ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija osaa tehdä omia opintojaan, koulutusta ja elämänuraa koskevia tietoisia valintoja ja kykenee suunnittelemaan opiskelujen sisällön ja rakenteen omien voimavarojensa mukaisesti tulevaisuutta silmällä pitäen. Opiskelijaa autetaan löytämään vahvuuksiaan ja kehittämään oppimisen valmiuksiaan ja taitojaan. Häntä ohjataan hyvissä ajoin suunnittelemaan ylioppilaskirjoitusten suorittamista ja hajauttamissuunnitelman tekemistä, jotta hänen lukio-opiskelunsa olisi tavoitteellista ja tuloksekasta.

Osana opintojen aikaista ohjausta opiskelijan opintojen edistymistä seurataan. Seurannasta vastaavat opiskelija, ryhmänohjaaja ja opinto-ohjaaja sekä opettajat oman aineensa osalta. Myös opiskelijoiden huoltajat pääsevät seuraamaan opintojen edistymistä huoltajaliittymän (wilma) avulla. Jos opiskelijan opinnot eivät etene, otetaan häneen ja huoltajaan yhteyttä ja keskustellaan tilanteesta.

Opintojen aikaisessa ohjauksessa on olennaista, että opiskelijan mahdolliset oppimista vaikeuttavat seikat tunnistetaan ja tarvittaessa opiskelijalle annetaan tukiopetusta. Lisäksi opiskelijan tulisi oppia hakemaan itselleen henkilökohtaista ohjausta ja muita opiskelijahuollon tai neuvonnan palveluita.

Lukio-opintojensa yhteydessä opiskelija tutustuu työelämään, yrittäjyyteen ja eri ammatteihin, mistä saamiaan tietoja hän voi käyttää oman tulevaisuutensa rakentamisessa. Opiskelija hankkii tietoja koulutusvaihtoehdoista eri työtehtäviin ja ammatteihin tieto- ja viestintätekniikan avulla. Työelämä- ja yrittäjyystietoa opiskelijat saavat myös ammatti-ihmisten vierailuista, yrittäjyysinfoista ja yrityskäyntien avulla. Opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua kiinnostavaan ammattialaan työelämään tutustumisjaksolla.

Opiskelijaa kannustetaan osallistumaan koulussa ja koulun ulkopuolella erilaisiin yhteisöllisiin toimintoihin ja tapahtumiin. Osallistumisen ja toiminnan kautta opiskelija löytää yhdessä toimimisen iloa ja saa mahdollisuuden havaita oman tapansa vaikuttaa ympäristönsä ja itsensä parhaaksi. Opiskelijoiden huoltajille tiedotetaan lukion lukuvuoden ohjelmasta ja tavoitteista vanhempainiloissa ja wilman kautta. Tarvittaessa keskustellaan huoltajan kanssa opiskelijan opiskeluun tai muuhun elämäntilanteeseen liittyvistä asioista.

4.2.6 OHJAUS OPINTOJEN LOPPUVAIHEESSA

Lukion loppuvaiheessa kiinnitetään huomiota erityisesti opiskelijan jaksamiseen ja motivaation ylläpitämiseen. Opiskelumestystä seurataan ja mahdollisiin ongelmakohtiin tartutaan heti. Opiskelija päivittää suunnitelmansa opintojen loppuun saattamisesta. Ohjauksessa painopiste siirtyy ylioppilaaksi valmistumiseen ja valmistumisen jälkeiseen aikaan.

Opiskelijaa tuetaan ja annetaan ohjausta jatko-opintojensa selkeyttämiseen sekä tietoja ja taitoja hakuprosesseihin sekä myös työnhakuun. Opiskelijat tutustuvat toisen asteen ammatillisiin ja korkea-asteen kouluihin esittelyjen ja vierailujen myötä. Työvoimaviranomaiset kertovat viimeisimmät kuulumiset ja tiedot koulunsa päättävälle opiskelijoille.

Abiturientit saavat ajankohtaiset tiedot ja valmiudet ylioppilaskoetta varten. Opiskelijoiden huoltajille tiedotetaan opiskelusta, koulun tapahtumista, ylioppilaskirjoituksista sekä jatko-opintoihin liittyvistä asioista mm. vanhempainilloissa ja wilman kautta. Ohjausta annetaan tarpeen mukaan myös opintojen jälkeen.

4.2.7 HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

Kontiolahden lukiossa järjestetään huoltajille suunnattuja tilaisuuksia sekä tiedotetaan opiskeluun ja opiskelijahuoltoon liittyvistä ajankohtaisista asioista opiskelijoiden välityksellä, Wilma -käyttöliittymän kautta ja lukion kotisivuilla. Wilman kautta ja sähköpostitse tai puhelimitse voi myös antaa välitöntä palautetta ja esittää kysymyksiä. Opinto-oppaassa esitetään keskeiset lukion käytänteet, jolloin huoltajat voivat oppaaseen tutustumalla perehtyä lukion toimintaan.

Jokaiselle vuosiluokalle järjestetään vähintään yksi vanhempainilta. Vanhempainilloissa käsitellään kullekin vuosiluokalle ajankohtaisia asioita. Huoltajilla on myös mahdollisuus tavata ryhmänohjaajia ja muita aineenopettajia.

Huoltajille tiedotetaan säännöllisesti opiskelijan edistymisestä. Opiskelijat veloitetaan esittämään huoltajille jaksoarvostelut, joista ilmenee opintomenestys ja kurssikertymä. Vähintään kerran vuodessa opiskelijoiden opintojen etenemisestä tiedotetaan myös seurantalomakkeiden avulla. Ongelmatilanteissa opiskelijan asioiden hoitamiseksi perustetaan yksilökohtainen opiskeluhuolto-ryhmä, jossa opiskelijaa tuetaan ja opiskelijan asioita hoidetaan moniammatillisesti. Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa on kuvattu tarkemmin Kontiolahden lukion opiskeluhuoltosuunnitelmassa.

4.2.8 YHTEISTYÖ JATKO-OPINTOPAikkojen, Työelämän ja muiden tahojen kanssa

Lukio antaa opiskelijalle mahdollisuuden yksilöllisiin opintoihin koskeviin valintoihin tarvittaessa myös muiden koulutuksen järjestäjien antamaa opetusta hyväksi käyttäen. Opiskelija voi lukea hyväkseen lukion oppimäärään muualla suoritettut opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään lukion *opetussuunnitelman* mukaisia. Päätös niiden hyväksilukemisesta tehdään sitä erikseen pyydettyäessä *ennen* mainittujen opintojen aloittamista.

Koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten yhteistyön avulla pyritään lisäämään opiskelijan opintojen *valinnaisuutta* ja *yksilöllisen opintosuunnitelman toteuttamista*. Se on myös väline oppimisympäristön rikastuttamiseen ja monipuolistamiseen. Opiskelijan mahdollisuus rakentaa opiskelusuunnitelmansa siten, että siihen sisältyy opintoja muista oppilaitoksista, on hänen *oikeutensa*.

Yhteistyön tasot ja toteutukset voivat vaihdella alueen ja olosuhteiden mukaisesti. Yhteistyö voi olla alueellista ja siinä voi olla mukana lukioita ja muita alueen oppilaitoksia. Yhteistyö voi olla myös tieto- ja viestintätekniikkaan perustuvaa, jolloin siinä voi olla mukana oppilaitoksia eri puolilta Suomea. Lukion opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa lukio-opintoja esimerkiksi aikuislukion puolella tai verkko-opintoina. Yhteistyön ja yhteistoiminnan avulla voidaan parantaa lukiokoulutuksen saatavuutta ja laatua.

Kontiolahden lukio tekee yhteistyötä perusasteen koulujen, toisen asteen oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kanssa. Lukiomme opiskelija voi suorittaa toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa ammatilliseen perustutkintoon kuuluvia opintoja ja liittyy ne lukio-opintoihinsa ja/tai suorittaa kaksoistutkinnon, johon sisältyy ylioppilastutkinto ja ammatillinen perustutkinto. Lukio-opiskelija voi suunnitella oman opiskeluohjelmansa myös siten, että siihen liittyy ammattikorkeakoulussa ja/tai yliopistossa suoritettavia opintoja. Opiskelija tekee yhdessä opinto-ohjaajan kanssa opiskelusuunnitelman, josta ilmenee opiskelun kesto, suoritettavat opinnot ja oppilaitokset. Opiskelusuunnitelma tehdään yhteistyössä toisten opetusta antavien oppilaitosten kanssa.

Lukio-opintoihin voidaan sisällyttää työelämään ja yritystoimintaan tutustuminen. Opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua kiinnostavaan ammattialaan ja sen säädöksiin työelämään tutustumisjaksoilla. Lisäksi opiskelijat käyvät eri kurssien puitteissa tutustumisvierailulla yrityksissä ja perehtyvät yritysten toimintaan.

Korkea-asteen kanssa tehdään ympäri lukuvuoden tiivistä yhteistyötä. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen edustajien kanssa suunnitellaan yhdessä, kuinka korkea-astetta kunakin vuonna tuodaan lähemmäksi lukiolaista. Toimintamuotoja ovat mm. erilaiset tutustumisvierailut ja opintomatkat korkeakouluihin ja lukiolle tulevat koulutusesittelijät. Korkea-asteen edustajat vierailevat myös vanhempainilloissa ja jatko-opintoihin liittyvässä teemapäivässä kertomassa opinnoista yliopistossa ja ammattikorkeakoulussa. Alumnitoiminnassa Kontiolahden lukiosta valmistuneet käyvät aktiivisesti kertomassa opiskeluistaan ja työelämäpolustaan nykyisille opiskelijoille.

Koulun oppimisympäristöä pyritään laajentamaan koulun ulkopuolelle avoimeksi oppimisympäristöksi, jossa opiskelija oppii soveltamaan oppimaansa käytäntöön. Siksi on tärkeää, että koululla on yhteyksiä sekä julkisen että yksityisen sektorin organisaatioihin, jotka pystyvät tarjoamaan tällaisia mahdollisuuksia. Nämä organisaatiot tarjoavat esim. paikkoja työelämään tutustuville opiskelijoille.

Koulun tulee toimia yhteistyössä paikkakunnan muiden oppilaitosten kanssa. Vuorovaikutuksen tulee olla molemminpuolista ja jatkuvaa. Yhteistyötä tehdään mm. opiskelijavalinnoissa ja muualla suoritettujen opintojen hyväksymisessä. Jokainen opettaja hoitaa omaan oppiaineeseensa liittyvän yhteistyön eri sidosryhmien kanssa. Koulua edustaa rehtori.

4.3 KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPETUS

Kontiolahden lukion opetuskielenä on suomi. Vieraskielisten ja maahanmuuttajien opetuksessa noudatetaan valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita ja Kontiolahden lukion opetussuunnitelmaa huomioiden opiskelijoiden taustat, lähtökohdat, kielitaito, maassaoloaika ja aikaisempi koulunkäynti. Lukio-opiskelu edellyttää kuitenkin suomen kielen perusteiden hallintaa.

Opetus ja opiskelu tukevat opiskelijan kasvamista sekä suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön että opiskelijan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi. Kotoutumisen kannalta on tärkeää, että myös opiskelijan omaa kulttuuritaustaa arvostetaan. Toisaalta vain riittävän hyvän suomen kielen taidon avulla maahanmuuttajaopiskelija voi selvittää jatko-opinnoista ja työstä Suomessa täysivaltaisena yhteiskunnan jäsenenä.

Opiskelijan tavoite pitäisi selvittää riittävän ajoissa: onko tavoitteena vain lukion oppimäärän suorittaminen vai ylioppilastutkintoon osallistuminen? Valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaisesti vieraskielisiä opiskelijoita informoidaan jo lukion alkuvaiheessa opiskelumahdollisuuksista, muista tukijärjestelyistä sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa. Vuonna 2004 voimaan tulleen kielilain mukaan ylioppilastutkinto on yksi mahdollisuus osoittaa riittävä suomen kielen taito jatko-opintoja varten.

Maahanmuuttajalle tai muulle vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta suomea toisena kielenä, mikäli hänen suomen kielen taitonsa ei ole äidinkielen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Kontiolahden koulutoimi päättää, missä laajuudessa suomi toisena kielenä -opetusta voidaan antaa ja milloin se on tarkoituksenmukaista järjestää yhteistyössä toisten oppilaitosten kanssa.

Osa reaaliaineiden opiskelusta voidaan järjestää vieraskielisenä (englanniksi). Tällöin on kuitenkin huolehdittava siitä, ettei vieraskielinen opiskelu vaaranna opiskelijan tavoitteiden toteutumista, esimerkiksi suomenkieliseen ylioppilastutkintoon osallistumista.

4.4 SUUNNITELMA KURINPITOKEINOJEN KÄYTTÄMISESTÄ JA NIIHIN LIITTYVISTÄ MENETTELYISTÄ

Lukiolain 21 §:n (629/1998, muutettu lailla 1268/2013) mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitokeinoja.

Lukiolain 21 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu.

Tämän suunnitelman laadinnassa on huomioitu, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain lainmukaisia keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa tekoon, eikä niitä saa käyttää asiaan kuulumattomassa tarkoituksessa, kuten esimerkiksi häpäisemistarkoituksessa.

Kontiolahden lukiossa on erillinen opetussuunnitelmaan liitetty suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Suunnitelman noudattamista ja toteutumista valvotaan säännöllisesti.

Kontiolahden lukiolla on koulutuksen järjestäjän hyväksymät järjestyssäännöt, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä oppilaitosyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Menettelytavat rike- ja häiriötilanteissa, asioiden selvittämismenettelyt, työnjako sekä kuulemis- ja kirjaamismenettelyt

Oppilaitokseen ei saa tuoda eikä työpäivän aikana pitää hallussa sellaista esinettä tai ainetta, jonka hallussapito on muussa laissa kielletty tai jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta taikka joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen ja jonka hallussapidolle ei ole hyväksyttävää syytä.

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Päätöksen opiskelijan opetukseen epäämisestä tekee koulutuslautakunta rehtorin esityksestä. Rehtorin tulee kuulla asiassa opiskelijaa, huoltajaa (alle 18-vuotiaan opiskelijan kohdalla) ja opettajakuntaa.

Lievemmissä tapauksissa opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus hänen epäasiallisesta toiminnastaan tai rikkeestään koulun järjestyssääntöjä kohtaan. Kirjallisesta varoituksesta päättää rehtori.

Rehtorilla ja opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta 21 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine.

Jos haltuun otettavaa esinettä tai ainetta hallussaan pitävä opiskelija koettaa vastarintaa teke-mällä välttää haltuun ottamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia esineen tai aineen haltuun ottamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oikeus käyttää voimakeinoja koskee vain opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia esineitä tai aineita.

Edellä 1 tai 2 momentissa tarkoitettussa haltuunotossa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat

Opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat sekä päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuna esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos on ilmeistä, että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole.

Opiskelijalle tulee ennen tarkastusta ilmoittaa tarkastuksen syy.

Tarkastajan tulee olla opiskelijan kanssa samaa sukupuolta. Tarkastuksessa tulee olla läsnä tarkastajan lisäksi toinen täysi-ikäinen oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva. Opiskelijan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla.

Edellä säädetystä tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin lukiolain mukaisesti poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Pykälässä säädetty oikeudet ja velvollisuudet ovat voimassa myös ajan, jolloin opiskelija osallistuu opetussuunnitelman tai koulutuksen järjestäjän hyväksymän muun tämän lain tai sen nojalla annettujen säädösten nojalla laaditun suunnitelman mukaiseen koulutukseen tai toimintaan. Tämä koskee muun muassa lukion järjestämiä opintomatkoja ja leirikouluja.

Haltuun ottamisen ja tarkastamisen yleiset periaatteet

Lukiolain 26 d ja 26 e §:ssä tarkoitetut toimenpiteet opiskelijoiden tavaroiden haltuun ottamisesta on toteutettava mahdollisimman turvallisesti. Toimenpiteillä ei saa puuttua opiskelijan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja opiskelijan tarkastamisessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Toimenpiteiden käyttö tulee oppilaitoksissa suunnitella ja ohjeistaa.

Edellä 26 d §:n mukaisten voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta koulutuksen järjestäjälle. Opiskelijan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata. Haltuun ottamisesta ja tarkastamisesta on ilmoitettava alaikäisen opiskelijan huoltajille mahdollisimman pian.

Haltuun otettujen esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen

Edellä lukiolaissa 26 d §:ssä tarkoitetut opiskelijalta haltuun otetut esineet ja aineet luovutetaan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle tai, jos opiskelija on täysi-ikäinen, hänelle itselleen. Esineet ja aineet tulee kuitenkin luovuttaa poliisille tai muulle laissa säädetylle viranomaiselle, jos opiskelijalla, tämän huoltajalla tai muulla laillisella edustajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää niitä hallussaan.

Ennen luovuttamista esine tai aine tulee säilyttää huolellisesti. Esineiden ja aineiden luovutus tulee järjestää mahdollisimman pian haltuunotosta. Haltuun otetut huumausaineet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksiset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet tulee luovuttaa poliisille välittömästi. Opiskelijalle itselleen luovutettavat esineet ja aineet luovutetaan työpäivän päätyttyä.

Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa haltuunottoa koskevasta ilmoituksesta nouda esinettä tai ainetta, se voidaan todisteellisesti hävittää. Esineiden ja aineiden luovuttaminen ja hävittäminen tulee kirjata.

Periaatteet hallinnon yleisten oikeusturvaperiaatteiden noudattamiseen kurinpitokeinoja käytettäessä

Lukion kurinpidollisia toimet, joissa puututaan opiskelijan toimintaan tai hänen hallussaan olevien esineiden haltuun ottoon, tulee perustua yleiseen lainsäädäntöön, lukiolakiin, lukion järjestyssääntöihin tai opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistamiseen.

Kurinpidollisissa toimissa (kirjallinen varoitus, erottaminen määräajaksi, opiskelijan tavaroiden haltuun otto) tulee rehtorin kuulla opiskelijaa ja opettajakuntaa sekä alle 18-vuotiaan opiskelijan kohdalla hänen huoltajaansa.

Em. kurinpidolliset toimet, ja niihin johtaneet tapahtumat tulee kirjata. Kirjaamisessa tulee huomioida opiskelijan, hänen opettajansa tai muun tapahtumassa läsnä olleen näkemykset asiasta.

Yleisen lainsäädännön mukaiset koulussa tapahtuneet epäillyt rikosasiat tulee saattaa viipymättä poliisiviranomaisen tietoon.

Henkilökunnan osaamisen varmistaminen kurinpidollisten toimivaltuuksien käyttämisessä

Tämä opetussuunnitelmaan liitetty suunnitelma kurinpitotoimien käyttämisestä on annettu henkilökunnan tietoon. Suunnitelmaa on käsitelty yhdessä henkilökunnan kanssa. Lukuvuoden aloituksen yhteydessä suunnitelman sisältö kerrataan opettajakunnan ja opiskelijakunnan kanssa ja siitä tiedotetaan opiskelijoiden huoltajille.

Suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kurinpitokeinoista tiedottaminen eri tahoille

Suunnitelmasta tiedotetaan lukuvuoden aloituksen yhteydessä opiskelijoille ja heidän huoltajilleen. Suunnitelma on myös nähtävillä koulun www-sivuilla.

Yhteistyö eri viranomaistahojen ja huoltajien kanssa

Lukio on jatkuvasti yhteydessä huoltajiin vanhempainiltojen sekä Wilma-järjestelmän kautta. Huoltajilla on omat huoltajatunnukset Wilma-järjestelmään.

Lukio on tarvittaessa yhteydessä viranomaistahoihin. Poliisin taholta Kontiolahden kunnan koulujen yhteistyötahona Poliisissa on erikseen nimetty koulupoliisi. Poliisin kanssa läheisesti toimivalla ns. Nuorten tiimillä on säännöllisen yhteistyö lukion kanssa. Yhteistyötä suunnitellaan ja seurataan säännöllisillä kokouksilla.

Menettelytavat suunnitelman seurantaan sekä sen toteutumisen ja vaikuttavuuden arviointia varten.

Suunnitelman toteutumista seurataan ja sitä arvioidaan opettajakokouksissa, opiskelijakunnan kokouksissa sekä vuosittain toteutettavissa lukion toiminnan arviointikyselyissä. Arviointikyselyt kohdistetaan vuosittain erikseen niin opiskelijoille, huoltajille kuin opettajakunnallekin.

5 OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

5.1 OPETUKSEN YLEISET TAVOITTEET

Lukion tavoitteena on se, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa elinikäisen oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan tietoisuutta ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan.

Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään kestävästä elämäntavasta välttämättömyyden ja moniulotteisuuden. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta myös oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Opiskelija saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä osaa tuottaa ja tulkita erilaisia tekstejä. Opiskelija tottuu arvioimaan tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija harjaantuu toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että vierailiä kielillä. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessäkin työskentelyssä.

Lukio-opiskelu rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka elinikäisen opiskelun taito ja tahto.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuoli- ja tasa-arvotietoiselle opetukselle. Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa ammattiaan. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

5.2 AIHEKOKONAISUUDET

Aihekokonaisuudet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä kasvatusta- ja koulutushaasteita. Samalla ne ovat ajankohtaisia arvokannanottoja. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat oppiainerajat ylittäviä teemoja ja laaja-alaisia osaamisalueita. Aihekokonaisuudet on otettu huomioon perusteiden oppiainekohtaisissa osuuksissa sekä toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavissa teemoissa.

Kontiolahden lukiossa eri aihekokonaisuuksia painotetaan vuosittain ja vuoden kierrossa sen mukaan mikä ajassa, yhteiskunnassa ja kulttuurissa kulloinkin on ajankohtaista. Lukuvuoden painotukset kirjataan lukion vuosisuunnitelmaan ja toimintakalenteriin. Erilaiset teemaopinnot, teemapäivät, koulun juhlat sekä muut tapahtumat luovat myös mahdollisuuksia painottaa eri aihekokonaisuuksia opiskelussa ja koulun muussa toiminnassa.

Kaikkia aihekokonaisuuksia yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija

- oppii havainnoimaan ja analysoimaan nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä
- ymmärtää asioiden välisiä yhteyksiä, vuorovaikutussuhteita ja keskinäisriippuvuuksia sekä osaa jäsentää laaja-alaisia kokonaisuuksia tiedon- ja taidonalat ylittävästi ja yhdistävästi
- saa mahdollisuuksia osaamisen jakamiseen, vertaisoppimiseen, ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen sekä luovaan ongelmanratkaisuun ja ajatteluun
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista sekä rohkaistuu toimimaan hyvän tulevaisuuden puolesta.

Kontiolahden lukion aihekokonaisuuksia ovat

1. aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
2. hyvinvointi ja turvallisuus
3. kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
4. kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
5. monilukutaito ja mediat
6. teknologia ja yhteiskunta.

Koulu valitsee vuosittain 1 – 3 aihekokonaisuutta lukuvuoden painopistealueiksi.

Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

Aihekokonaisuuden tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden tahtoa ja taitoa toimia aktiivisina kansalaisina sekä lisätä heidän työn, työelämän ja yrittäjyyden tuntemustaan. Aihekokonaisuus antaa opiskelijoille oppimiskokemuksia, jotka kannustavat aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ja tietoperustaiseen kriittisyyteen. Osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat aihekokonaisuuden keskeistä sisältöä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kansalaisyhteiskunnan, yritysten ja julkisen vallan toimintaperiaatteita, analysoi yhteiskunnallisia kysymyksiä ja laajentaa työelämän tuntemustaan
- ymmärtää työelämän ja yrittäjyyden lähtökohtia sekä perehtyy yrittäjyyden ja työn tekemisen eri muotoihin, talouden toimintaperiaatteisiin ja tulevaisuuden näkymiin

- saa kokemuksia toimijuudesta kansalaisyhteiskunnassa sekä työ- ja yrityselämässä sekä löytää omia kiinnostuksen kohteita, toimintatapoja ja -kanavia
- kehittää ja käyttää kansalaisyhteiskunnan sekä työelämän edellyttämiä taitojaan, kuten kieli-, viestintä- ja vuorovaikutustaitoja
- osaa käyttää sananvapauttaan sekä analysoida ajankohtaisten esimerkkien valossa vastuullisen sananvapauden rajoja
- harjaantuu suunnittelemaan omaa toimintaansa, oppii ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä ottamaan kohtuullisia riskejä ja kestäämään myös epäonnistumista ja pettymyksiä
- rohkaistuu ideoimaan, tekemään aloitteita, käynnistämään keskusteluita ja vaikuttamaan eri yhteisöissä
- tunnistaa omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä osaa tehdä opintoihin ja työhön liittyvät valintansa harkiten.

Aihekokonaisuuden toteuttamista tukevia opiskeluympäristöjä kehitetään yhteistyössä opiskelijoiden sekä muiden toimijoiden, kuten erilaisten järjestöjen ja yritysten kanssa. Lähidemokratia, media eri muodoissaan sekä nuorten toimintaryhmät tarjoavat väyliä aktiiviseen kansalaisuuteen. Elinkeino- ja työelämän sekä yrittäjyyden tuntemusta opiskelijat rakentavat perehtymällä näihin elämänalueisiin käytännössä ja erilaisten tietolähteiden avulla. Harjoitusyritystoiminta sekä yritysten, korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa tehtävät yhteiset projektit voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Aihekokonaisuuden tavoitteena on luoda yleiskuva hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavista psyykkisistä, sosiaalisista, fyysisistä, yhteiskunnallisista ja kulttuurisista tekijöistä. Elämänhallinnan taidot ja itsetuntemus sekä terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävät tiedot, taidot, asenteet, arvot ja tahto ovat aihekokonaisuuden keskeisiä sisältöjä. Aihekokonaisuudella edistetään liikunnallisen elämäntavan omaksumista, vahvistetaan mielenterveyden suojatekijöitä ja opitaan tunnistamaan mahdollisia riskitekijöitä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvata psyykkistä, sosiaalista, fyysistä ja kulttuurista hyvinvointia ymmärtäen inhimillistä moninaisuutta sekä ihmisten erilaisia tarpeita ja elämäntilanteita
- ymmärtää omaan, lukioyhteisön ja yhteiskunnan hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa pohtia, miten niiden ylläpitämiseen voi osallistua
- tunnistaa hyvinvointia heikentäviä tekijöitä, kuten kiusaamisen, häirinnän, rasismia ja yhteisön ulkopuolelle jättämisen, sekä osaa puolustaa itseään ja muita näiltä
- osaa käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin

- osaa toimia ongelma- ja poikkeustilanteissa sekä tarvittaessa hakeutua ja ohjata toisia hakeutumaan palvelujärjestelmän tarjoaman avun piiriin
- osaa toimia oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi lukiossa, lähiyhteisöissä ja yhteiskunnallisesti
- tuntee hyvinvoinnin ja turvallisuuden yhteiskunnallisia edistämiskeinoja sekä osaa kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Aihekokonaisuus on osa lukion hyvinvointia ja turvallisuutta ylläpitävää toimintakulttuuria, jossa yhteisöllisyys ja keskinäinen huolenpito korostuvat. Hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmat liittyvät myös opiskelijakunnan toimintaan, kodin ja oppilaitoksen yhteistyöhön, oppilaitosruokailuun sekä opiskeluhuoltoon. Aihekokonaisuuden toteuttamiseksi lukio voi tehdä yhteistyötä nuoriso-, liikunta-, kulttuuri- ja sosiaalitoimen sekä poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kannustaa opiskelijoita kestävään elämäntapaan ja toimintaan kestävä kehityksen puolesta. Kestävän kehityksen päämääränä on turvata nykyiselle ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet paikallisesti, alueellisesti ja globaalisti. Lähtökohtana on ihmisen toiminnan sopeuttaminen luonnonympäristöjen kantokykyyn ja luonnonvarojen rajallisuuden sekä ekosysteemipalveluiden toimivuudesta huolehtiminen. Pyrkimyksenä on opiskelijoiden kasvaminen vastuullisiksi toimijoiksi, joilla on taito ja tahto toimia kestävä tulevaisuuden puolesta omassa elämässään.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee perusasiat kestävä elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä ymmärtää, että vasta niiden yhteensovittaminen tekee elämäntavasta kestävä
- osaa analysoida ja arvottaa luonnonympäristöissä, rakennetuissa ympäristöissä ja sosiaalisissa ympäristöissä tapahtuvia muutoksia sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta
- tuntee ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen vaikuttavia tekijöitä sekä tiedostaa niiden merkityksen ympäristölle ja ihmisen toiminnalle
- osaa analysoida globalisoitumista ja sen vaikutuksia kestävä elämäntapaan paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä tuntee keinoja köyhyyden ja eriarvoisuuden lievittämiseksi
- osaa analysoida kestävä elämäntavan, tuotanto- ja kulutustapojen sekä poliittisten päätösten välisiä yhteyksiä
- osaa noudattaa luontoperustastaan ja kulttuuriperinnöstään ylisukupolisesti huolehtivaa elämäntapaa

- osaa tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa edistääkseen yhteisvastuullisesti kestävää ja oikeudenmukaista kehitystä.

Aihekokonaisuuden toteuttamisessa luodaan yleiskuva muutostarpeista ja niiden mittavuudesta sekä tuodaan esiin jo tehtyjä korjauksia ja muutosmahdollisuuksia. Kasvaakseen kestävä kehityksen aktiiviseksi edistäjäksi opiskelija tarvitsee kokemuksia siitä, että hänen omilla valinnoillaan ja teoillaan on merkitystä.

Globaalin vastuun näkökulman sisällyttäminen lukion toimintaan edistää kestävä elämäntavan oppimista. Lukio voi tukea kestävä kehityksen toteutumista laatimalla oman kestävä kehityksen ohjelman. Keskeistä kestävä kehityksen ohjelman toteuttamisessa on opiskelijoiden osallisuus sekä yhteistyö järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kartuttaa opiskelijoiden kulttuurien tuntemusta ja monikielisyttä, antaa aineksia kulttuuri-identiteettien rakentamiseen sekä vahvistaa heidän toimijuuttaan kulttuurisesti moninaisissa toimintaympäristöissä. Aihekokonaisuuden keskeisenä lähtökohtana on lukion opiskelijoiden oma kokemusmaailma, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia tutkia, mistä osallisuus ja toimintakykyisyys muodostuvat kulttuurisesti moninaistuvassa yhteiskunnassa, kansainvälistyneessä työelämässä ja monitulkintaisessa, keskinäisriippuvuuksien muovaamassa maailmassa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee ihmisoikeuksia ja osaa pohtia ihmisoikeuksien edistämistä kulttuurisesti ja katsomuksellisesti moninaisissa yhteisöissä
- osaa reflektoida kulttuuriperintöjä, arvoja, taloudellisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa, suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmassa
- vahvistaa myönteisiä kulttuuri-identiteettejään ja kulttuurien tuntemustaan sekä oppii näkemään asioita toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin ja harjaantuu toimimaan kulttuuritulkkina
- ymmärtää, miten aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö ovat muodostuneet sekä mikä voi olla hänen ja hänen yhteisöjensä tehtävä kulttuuriperinnön vaalimisessa ja uusintamisessa
- vahvistaa kielitietoisuuttaan, monikielisyttään ja monilukutaitoaan
- osaa toimia kulttuurisesti moninaisissa verkostoissa ja toimintaympäristöissä pyrkien keskinäiseen kunnioitukseen ja aitoon vuorovaikutukseen
- saa tilaisuuksia harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen osaamistaan tehden luovaa, monenkeskistä yhteistyötä hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Aihekokonaisuuden teemoja käsitellään mahdollisuuksien mukaan autenttisissa ja monikielisissä opiskeluympäristöissä. Opiskeluympäristöjen rakentamisessa lukio voi hyödyntää kansainvälisen toiminnan verkostojaan ja kotikansainvälisyyden keinovalikoimia. Yhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa. Toimintakulttuuria kehitettäessä kiinnitetään huomiota lukioon kieli- ja kulttuuriympäristönä sekä hyvien tapojen edistämiseen. Lukion traditiot, juhlat ja muut tapahtumat voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

Monilukutaito ja mediat

Aihekokonaisuus syventää opiskelijoiden ymmärrystä monilukutaidosta ja medioista sekä niiden keskeisestä asemasta ja merkityksestä ihmisenä kasvamiselle ja kulttuurille. Monilukutaidolla tarkoitetaan taitoja tulkita, tuottaa ja arvottaa tekstejä eri muodoissa ja konteksteissa. Medialukutaito on osa monilukutaitoa. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen tekstikäsitelyyn, jonka mukaan tekstit ovat sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen tai kinesteettisten symbolijärjestelmien tai niiden yhdistelmien muodostamia kokonaisuuksia. Monilukutaito tukee ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä sekä syventää kriittistä lukutaitoa ja kielitietoisuutta. Erilaiset lukutaidot kehittyvät kaikessa opetuksessa ja kaikissa oppiaineissa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja kehittää monilukutaitoaan, erityisesti monimuotoisten tekstien tulkintaa, tuottamista ja arvottamista
- syventää käsitystään eri tieteen- ja taiteenalojen kielten merkityksestä opiskelussa ja työelämässä
- harjaantuu hakemaan, valitsemaan, käyttämään ja jakamaan monenlaisia tekstiaineistoja tiedonhankinnassa ja opiskelussa
- syventää vuorovaikutus- ja vaikuttamistaitojaan kehittämällä yhteisen mediatuotamisen osaamistaan yhdessä muiden kanssa eri viestintäympäristöissä ja eri välinein
- harjaantuu mediakriittisyyteen perehtymällä medioiden toimintaan vaikuttaviin yhteiskunnallisiin, taloudellisiin ja kulttuurisiin tekijöihin
- tuntee tekijänoikeuksia ja sananvapautta koskevia keskeisiä normeja sekä osaa analysoida medioihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä
- osaa käyttää monilukutaitoa ja medioita itseilmaisussa ja vuorovaikutuksessa sekä toimia vastuullisesti sisällön tuottajana, käyttäjänä ja jakajana.

Opiskelijoiden monilukutaidon kehittymistä tukee oppiaineiden välinen yhteistyö, opiskelu monipuolisissa opiskeluympäristöissä, opiskelijoiden omien ideoiden ja toimintaympäristöjen hyödyntäminen sekä yhteistyö esimerkiksi medioiden, kirjastojen sekä tutkimus- ja kulttuurilaitosten

kanssa. Opiskelijat oppivat erilaisia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä mediassa toimimisen tapoja esimerkiksi osallistumalla mediamateriaalin laatimiseen. Lukion tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma voi tukea aihekokonaisuuden toteutusta.

Teknologia ja yhteiskunta

Aihekokonaisuuden tavoitteena on syventää opiskelijan ymmärrystä teknologisen ja yhteiskunnallisen kehityksen vuorovaikutteisuudesta. Teknologian avulla ihminen rakentaa maailmaa tarpeidensa pohjalta uusia ratkaisuja etsien ja luoden. Teknologisten ratkaisujen perustana on tietämys luonnonlaeista ja -ilmiöistä. Luovuus ja ongelmanratkaisu, tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus sekä kestävä tulevaisuus ovat näkökulmia teknologian kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologian kehityksen keskeisiä sisältöjä ovat elämäntapojen, toimintaympäristön ja yhteiskunnan muuttuminen. Aihekokonaisuutta voidaan lähestyä historiallisista, ajankohtaisista ja tulevaisuuden näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija

- käyttää eri oppiaineiden tietoja ja taitoja arvioidessaan teknologian eri ilmentymiä sekä pohtiessaan teknologisten innovaatioiden vaikutuksia ja teknologian moninaisia kehittämismahdollisuuksia
- ymmärtää ihmisen suhdetta teknologiaan sekä osaa pohtia teknologian osuutta ja merkitystä elämäntapojen muotoutumisessa, yhteiskunnan muutoksissa ja ympäristön tilaan vaikuttavana tekijänä
- ymmärtää tieteen, taiteen ja teknologian kehityksen keskinäistä vuorovaikutusta
- rohkaistuu käyttämään omia mahdollisuuksiaan, luovuuttaan ja ongelmanratkaisutaitojaan hakiessaan ratkaisuja käytännöllisiin ongelmiin sekä oppii suhtautumaan erehdyksiin luovaan prosessiin kuuluvana kokemuksena
- oppii yhteistyön taitoja ja yrittäjyyttä sekä tutustuu teknologisilta ratkaisuiltaan kiinnostaviin yrityksiin ja innovatiivisiin työelämän toimijoihin
- osaa tehdä järkeviä teknologiaa koskevia valintoja kansalaisena ja kuluttajana
- osaa pohtia teknologian, talouden ja politiikan vuorovaikutusta sekä teknologisten vaihtoehtojen vaikutusta työpaikkojen kehitykseen, työn sisältöön ja työllisyyteen

Ihmisen suhdetta teknologiaan pohditaan kodin, työelämän ja vapaa-ajanvieron näkökulmista.

Teknologisen kehityksen suuntia ja vaihtoehtoja arvioidaan eettisin ja taloudellisin perustein sekä hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmista. Opiskelijoita kannustetaan ottamaan kantaa teknologian kehittämiseen ja osallistumaan sitä koskevaan päätöksentekoon pitäen esillä pyrkimyksiä kestävään elämäntapaan. Aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan tutustumalla teknologioiden soveltamiseen eri aloilla. Työskentely digitaalisissa ympäristöissä ja teknologia-alan eri toimijoiden kanssa voi olla osa aihekokonaisuuden toteutusta. Ohjauksella voidaan edistää tasa-arvoa opiskelijoiden valinnoissa.

6 OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1 ARVIOINNIN TAVOITTEET

Arvioinnin lähtökohtana on, että opiskelijat ymmärtävät, mitä heidän on tarkoitus oppia ja miten oppimista arvioidaan. Tarkoitus on edistää opiskelijan oppimista ohjaamalla ja kannustamalla opiskelua.

Opiskelijan oppimisen arviointi antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukio-opintojen aikana että opiskelun päättyessä. Palaute sekä itse- ja vertaisarviointi ohjaavat opiskelijaa tarkentamaan asetettuja tavoitteita ja kehittämään työskentelyään tavoitteiden suuntaisesti.

Lisäksi arviointi antaa tietoja opiskelijan huoltajalle sekä jatko-opintojen järjestäjien, työelämän ja muiden vastaavien tahojen tarpeita varten. Opiskelijan oppimisen arviointi auttaa myös opettajaa ja kouluyhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto.

6.2 KURSSISUORITUKSEN ARVIOINTI

Opiskelijan oppimista arvioidaan kurssin aikana. Arvioinnilla edistetään opiskelijan oppimista ja annetaan palautetta opiskelijalle kurssin tavoitteiden saavuttamisesta.

Opiskelijan kurssisuorituksesta annetaan arvosana kurssin päätyttyä. Annettavan arvosanan tulee perustua monipuoliseen näyttöön oppiaineen ja kurssin tavoitteiden saavuttamisesta. Erilaisten tuotosten lisäksi käytetään opiskelijan oppimisen ja työskentelyn havainnointia. Arvosanan antamisen tukena voidaan käyttää opettajan ja opiskelijan välisiä keskusteluja sekä opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointia. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot ja taidot. Arviointi ei kohdistu opiskelijoiden arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Kurssikohtaiset arviointiperusteet on kerrottu opetussuunnitelmassa.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin kurssin tavoitteet ja arviointiperusteet selvitetään jokaisen kurssin alussa. Tiedottamisen tarkoitus on tukea opiskelijaa työskentelyn suunnittelussa.

Diagnosoidut vammat tai niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriö, mahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisiäjärjestelyihin ja vaihtoehtoisiin tapoihin osoittaa osaamisensa. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrittäessä opiskelijan kurssiarvosanaa.

6.2.1 NUMEROARVOSANAT JA SUORITUSMERKINNÄT

Pakollisten ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen valtakunnallisten syventävien kursien arvosana annetaan numeroin lukuun ottamatta opinto-ohjauksen kursseja ja teemaopintojen kursseja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Valtakunnalliset soveltavat

kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Samoin paikallisesta syventävästä tai soveltavasta kurssista annetaan arvosanaksi suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty).

Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat täydentää ja täsmentää arvosanaa.

Mikäli opiskelijalta puuttuu kurssiin kuuluvia suorituksia, on hänellä mahdollisuus täydentää suorituksiaan seuraavan jakson aikana. Tällöin hänelle tulee arvosanaksi K (Kesken), joka korvataan arvosanalla hänen täydennettyään puuttuvat suorituksensa. Jos suorituksia jää puuttumaan, arvioidaan kurssi, mutta puuttuvat suoritukset vaikuttavat arvosanaan.

6.2.2 ITSENÄISESTI SUORITETTU KURSSI

Opiskelija voi erityisestä syystä saada oikeuden suorittaa kurssi joko kokonaan tai osittain osallistumatta opetukseen. Syynä voi olla esimerkiksi se, että opiskelija suorittaa kurseja, jotka on sijoitettu kurssitarjottimelle samaan aikaan. Oikeuden itsenäiseen opiskeluun antaa kurssin opettaja.

Kurssin suoritustavasta on sovittava kirjallisesti opettajan kanssa viimeistään kurssin alkaessa. Tällöin päätetään suoritusaikataulu ja mitä suorituksia vaaditaan. Suoritukset voivat olla aine- ja kursikohtaisesti erilaisia, esimerkiksi suullinen koe, kirjalliset suoritukset ja kurssikoe. Opettaja valvoo, että suoritusaikataulua noudatetaan ja opastaa tarvittaessa. Arvioinnissa noudatetaan soveltuvin osin kurssin yleisiä arviointiperiaatteita. Tavoitteiden suuntaista edistymistä ja niiden saavuttamista arvioidaan riittävän laaja-alaisesti.

Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksytty arvosana. Soveltavia kurseja ei voi suorittaa itsenäisesti, vaan niillä tulee olla nimetty opettaja tai ohjaaja.

6.2.3 SUULLISEN KIELIT AidON KURSSIEN ARVIOINTI

Toisen kotimaisen kielen B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja vieraiden kielten A-oppimäärän syventävän kurssin 8 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kursseista annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10.

Kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen suoritus ja muut kurssin aikaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten. Kurssin arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut kurssin suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen.

6.2.4 OPINNOISSA EDISTYMINEN

Opintojen edistymistä huoltajat voivat seurata hallinto-ohjelman [www-liittymän](http://www-liittymän kautta) kautta. Tämän lisäksi opintojen edistymisestä tiedotetaan huoltajille opintojen aikana kotiin lähetettävillä jakso-

ja poissaolotodistuksilla sekä vähintään kerran lukukaudessa opintojen etenemistiedotteilla. Lukio edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta näihin tiedotteisiin sellaisilta opiskelijoilta, jotka eivät vielä ole täysi-ikäisiä.

Jos oppiaineen kurseista on hylättyjä saman verran kuin oppimäärää arvioitaessa saa enintään olla, ei opiskelija saa edetä ko. oppiaineen opinnoissa ennen kuin vähintään yksi hylätty arvosana on korotettu hyväksytyksi.

Opiskelijalla on mahdollisuus hylätyn kurssi-arvosanan korottamiseen jokaisen jakson jälkeen järjestettävässä uusintakokeessa. Opiskelijan tulee ilmoittautua uusintakokeeseen ilmoitettuun päivään mennessä.

Hyväksyttyä arvosanaa opiskelija voi halutessaan yrittää korottaa jokaisen lukukauden alussa järjestettävässä korotuskokeessa. Tällöin hänen tulee osoittaa osaamistaan monipuolisesti kurssiin kuuluvissa oppisisällöissä. Korotuskokeeseen tulee opiskelijan ilmoittautua etukäteen ilmoitettuun päivään mennessä. Arvosanoista jää voimaan parempi.

6.2.5 OSAAMISEN TUNNUSTAMINEN JA OPINTOJEN HYVÄKSI LUKEMINEN

Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea hyväksi ja korvata lukion oppimäärään kuuluvia pakollisia, syventäviä tai soveltavia opintoja.

Opiskelija hakee muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamista ennen vastaavien opintojen alkamista.. Opiskelijan tulee esittää selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Myös opintojen laajuuteen kiinnitetään huomiota.

Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitavaan kurssiin, tulee kurssista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamaan arviointiin. Jos kyseessä on lukion opetussuunnitelmassa numeroin arvioitava kurssi, sen arvosana muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3
1 (tyydyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyydyttävä)	6 (kohtalainen)	1
3 (hyvä)	7 (tyydyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettu kurssi vastaa, ylempää vai alemmaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi.

Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritettujen opintojen osalta.

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Näitä vastaavuuksia on määritelty tarkemmin oppiaineiden oppimäärien yhteydessä. Tällöin pitkän oppimäärän kurssien arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden kurssien arvosanoiksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteutukseksi. Siirryttäessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pitempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiäärän mukaista opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiäärän kursseista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppiäärän mukaisesti suoritettut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiäärän kursseihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssin arvosanaksi. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssit korvaavat suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden -oppiäärän kurssit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiäärästä, mutta ei molemmista.

6.3 OPPIAINEEN OPPIMÄÄRÄN ARVIOINTI

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista oppiaineen kursseista. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset syventävät kurssit on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen kurssi luetaan opiskelijan suorittamaan matematiikan oppimäärään mukaan. Teemaopintojen valtakunnalliset syventävät kurssit eivät muodosta oppimäärää, vaan ne ovat erillisiä kursseja. Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kurssia ei voi jälkikäteen poistaa lukuun ottamatta hylättyjä teemaopintokursseja.

Paikallisten syventävien, valtakunnallisten soveltavien ja paikallisten soveltavien kurssien mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään opetussuunnitelmassa. Näistä kursseista luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Oppiaineen oppimäärässä opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssi-arvosanoja enintään seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja,	joista voi olla hylättyjä kurssi-arvosanoja enintään
1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1

6–8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa (ns. korotustentit) suurempaa kypsyyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin kurssien arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa.

Oppiaineen oppimäärän arvosanaa on mahdollista korottaa edellä mainitun erillisen kuulustelun lisäksi

- paikallisten syventävien, valtakunnallisten soveltavien ja paikallisten soveltavien kurssien pohjalta annetulla lisänäytöllä
- mikäli opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa kurssiarvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Päätötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukioasetuksen mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta ja teemaopintojen kurseista annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia.

6.4 LUKION OPPIMÄÄRÄN SUORITUS

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja valtakunnallisten syventävien kurssien määrä on vähintään 10 ja lukion vähimmäiskurssimäärä 75 kurssia täyttyy. Valtakunnallisina syventävinä kursseina tarjottavista teemaopintojen kurseista, paikallisista syventävistä, valtakunnallisista soveltavista ja paikallisista soveltavista kurseista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Jos opiskelija vapautetaan lukiolain 13 §:n mukaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

”Edellä 17 §:ssä tarkoitettuun opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päätösarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.” (Lukiolaki 629/1998, 34 d § 1 mom., muutettu lailla 958/2015)

”Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaisissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi.” (Lukiolaki 629/1998, 34 d 2 mom., muutettu lailla 958/2015)

Aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 34 d §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla (lukiolaki 629/1998, 34 e § 2 mom., muutettu lailla 958/2015).

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

6.5 TODISTUKSET JA NIIHIN MERKITTÄVÄT TIEDOT

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lukioasetuksessa säädetty todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimäärästä

S2/R2 = äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 mukainen.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa ”uskonto/elämäkatsomus-tieto” erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa äidinkieli ja kirjallisuus -koh-taan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opis-kelemat oppiaineet, niissä suoritettujen kurssien määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanalli-sesti ja numeroin (esimerkiksi: kiitettävä...9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu).

Teemaopinnoista merkitään hyväksytysti suoritettut kurssit käyttäen kurssien nimiä ja niistä saatua suoritusmerkintää (suoritettu).

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta lisätietoja. Tä-hän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lu-kio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten esimerkiksi suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiai-neiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän kurseista muulla kuin koulun var-sinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet ja niissä suoritettut kurssit sekä muut opiskelijan suo-rittamat lukio-opinnot. Todistukseen merkitään kunkin kurssin numeroarvosana tai merkintä kurs-sin suorittamisesta (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut kurssit ja niiden ar-vosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittama kokonaiskurssimäärä. Kokonaiskurssimäärään ei lasketa valtakunnallisina syventävinä kursseina suoritettuja hylättyjä teemaopintokursseja, hylät-tyjä paikallisia syventäviä, hylättyjä valtakunnallisia soveltavia eikä hylättyjä paikallisia soveltavia kursseja.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta

Lukioasetuksella säädetyn suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan

päivämäärä

- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä ja kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

Lukiodiplomitodistus

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään lisätietoja-kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen kurssien määrä mukaan lukien lukiodiplomikurssi
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (sama kuin lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko